بیماری مننژیت چیست؟ علایم, دلایل, پیشگیری و درمان آن

مننژیت بیماری ای است که درآن غشاء (مننژ یا meninges) اطراف مغز و نخاع ملتهب می شود. ورم همراه با مننژیت اغلب باعث بروز نشانه های معمول بیماری مننژیت، شامل سردرد، طب و خشکی گردن می شود.

مننژیت در انواع ویروسی، باکتریایی، قارچی و غیره وجود دارد، اما عفونت های ویروسی معمولا شایع تر از سایر عفونت ها باعث ابتلای فرد به مننژیت می شوند. بسته به علت مننژیت ممکن است این بیماری بعد از چند هفته بهبود یافته و یا ممکن است زندگی فرد را تهدید نماید.

رایج‌ترین نشانه‌های مننژیت سردرد و خشکی گردن همراه با تب، گیجی یا هشیاری دگرگون شده، استفراغ، و ناتوانی در تحمل نور (نورهراسی) یا صداهای بلند (صداهراسی) می‌باشد. معمولاً در کودکان فقط نشانه‌های غیراختصاصی مانند تحریک‌پذیری و خواب‌آلودگی مشاهده می‌شود. اگر ضایعه پوستی مشاهده شود، ممکن است نشان دهنده علت مشخصی برای مننژیت باشد؛ مثلاً، مننژیت در اثر باکتری مننژوکک ممکن است همراه با ضایعه پوستی مشخصی باشد.

مننژیت می‌تواند به دلیل نزدیکی التهاب به مغز و نخاع، زندگی بیمار را به خطر اندازد، بنابراین این بیماری را تحت عنوان فوریت پزشکی دسته بندی می‌کنند. اگر شک دارید که خود و یا یکی از اعضای خانواده تان دچار این بیماری شده اند، سریعا به بیمارستان مراجعه نمایید. درمان بموقع مننژیت باکتریایی جلوی بروز خیلی از عوارض جدی بیماری را می گیرد.

علایم بیماری مننژیت

اشتباه گرفتن علایم و نشانه های بیماری مننژیت با بیماری آنفلوانزا ممکن می باشد. علایم و نشانه های مننژیت در چند ساعت و یا بین ۱ تا دو روز خود را نشان می دهند. علایم و نشانه هایی که در هرفرد بالای ۲ سال ممکن است ظاهر شود، شامل:

تب بالا و ناگهانی

سردرد شدید

خشکی گردن

تهوع و استفراغ بهمراه سردرد

گیجی و یا ناتوانی در تمرکز کردن

تشنج

خواب آلودگی و یا مشکل در بیدار شدن

حساسیت به نور

فقدان علاقه به خوردن و آشامیدن

التهبا های پوستی در بعضی از انواع مننژیت

علایم بیماری مننژیت در کودکان شامل:

تب بالا

گریه‌ی پی در پی

بی خواب و بی قراری شدید

تغذیه ضعیف

برآمدگی در قسمت نرم بالای سر کودک

خشکی گردن و بدن کودک

کودکان مبتلا به مننژیت بسختی آرام می شوند و حتی زمانیکه بغلشان می کنید، شدیدتر گریه می کنند.

دلایل ابتلا به مننژیت

معمول ترین دلیل ابتلا به مننژیت عفونت های ویروسی بوده که معمولا بدون درمان بهبود می یابند. بعضی اوقات علت مننژیت عفونت باکتریایی است. یکی دیگر از دلایل مننژیت که اغلب کم تر رخ می دهد عفونت های قارچی می باشند. از آنجاییکه مننژیت باکتریایی از همه خطرناک تر بوده و باعث مشکلات جدی می شود، پیدا کردن منبع عفونت مننژیتی، یکی از مهم ترین بخش های برنامه درمانی مننژیت می باشد.

اغلب ویروس هایی که باعث مننژیت ویروسی می شوند، شامل آنتروویروس، ویروس هرپس سیمپلکس نوع ۲، ویروس زونا (که به عامل آبله مرغان و زونا شناخته می‌شود)، ویروس اوریون، اچ آی وی می باشند.

سایر مواردیکه بجز موارد ذکر شده می توانند فرد را دچار مننژیت نمایند، شامل مواد شیمیایی، آلرژی به بعضی از داروها، بعضی از انواع سرطان و بیماری های التهابی همچون سارکوئیدوز می باشند.

عوامل خطرزا

عوامل و مواردیکه می توانند خطر ابتلا به مننژیت را افزایش دهند شامل:

رد کردن نوبت واکسن - اگر شما یا کودکان یکی از نوبت های واکسن زدن را رد نمایید خطر ابتلای شما به بیماری مننژیت افزایش می یابد.

سن فرد - اغلب انواع مننژیت ویروسی در سنین قبل از ۵ سال رخ می دهند و اکثر موارد مننژیت ویروسی در افراد زیر بیست سال را تحت تاثیر قرار می دهد.

زندگی در مکان های اجتماعی - داشنجویان ساکن در خوابگاه، پرسنل نظامی ساکن پایگاه های نظامی و کودکان مدرسه رو یا کودکانیکه در رورشگاه هستند، در خطر بیشتری برای ابتلا به این بیماری می باشند.

بارداری - اگر شما باردار هستید، در خطر بیشتری برای ابتلا به مننژیت قرار دارید.

سیستم ایمنی مختل شده - عواملی که سیستم ایمنی بدن را تحت تاثیر قرار داده همچون بیماری ایدز، الکلی بودن، دیابت و ... می تواند فرد را مستعد ابتلا به مننژیت نماید.

عوارض بیماری مننژیت

مننژیت می تواند عوارضی جدی در پی داشته باشد. هرچه مدت بیشتری شما یا کودکان دچار بیمرای مننژیت درمان نشده باشید، بیشتر در خطر عوارض آن از جمله تشنج و آسیب عصبی دائمی از جمله موارد زیر هستید. انواع آسیب های عصبی مننژیت می توانند، شامل:

از دست دادن شنوایی

مشکل حافظه

ناتوانی در یادگیری

آسیب مغزی

مشکل در راه رفتن

تشنج

نارسایی کلیه

شک

مرگ

تشخیص بیماری مننژیت

پزشک یا پرستار شما را معاینه کرده و مواردی هچون ضربان قلب شما، تب، تغییر وضعیت ذهنی و خشکی گردن را چک می نماید. اگر پزشک به اینکه شما دچار مننژیت شده اید شک داشته باشد، از آزمایش مایع نخاعی و سایر آزمایش ها همچون کشت خون، اشعه ایکس قفسه سینه و سی تی اسکن سر استفاده می نماید.

درمان بیماری مننژیت

درمان این بیماری بسته به نوع مننژیت شما یا کودکتان متفاوت است.

درمان مننژیت باکتریایی

مننژیت حاد باکتریایی نیاز به درمان سریع با آنتی بیوتیک های داخل وریدی و داروهای کورتیزونی برای اطمینان از بهبود و کاهش عوارض آن همچون ورم مغذی و یا تشنج دارد. آنتی بیوتیک و یا ترکیب آنتی بیوتیکی و دارویی شما که پزشکتان برای شما انتخاب می کند، بسته به نوع عفونت متفاوت می باشد.

درمان مننژیت ویروسی

آنتی بیوتیک ها قادر به درمان مننژیت ویروسی نیستند و در بیشتر موارد مننژیت ویروسی خود بخود در طول چند هفته بهبود می یابد. درمان انواع ساده مننژیت ویروسی شامل:

استراحت

مصرف فراوان مایعات

داروهای مسکن برای کاهش درد و تب

اگر علت مننژیت شما ویروس تب خال است، می شود از داروی ضد ویروسی استفاده نمود.

درمان سایر انواع مننژیت

اگر علت مننژیت شما معلوم نباشد، پزشکتان شروع به استفاده از درمان های ضدویروسی و آنتی بیوتیکی تا زمان مشخص شدن علت بیماری می کند.

مننژیت قارچی با داروهای ضدقارچ درمان می شود. البته این داروها اثرات جانبی جدی داشته و ممکن است شروع درمان با این داروها تا زمان تشخیص آزمایشگاهی مننژیت قارچی به تعویق افتد.

مننژیت مزمن بسته به علت آن که عموما عفونت قارچی هست، درمان می شود.

مننژیت های غیرعفونی که بعلت حساسیت و یا بیماری های خود ایمنی رخ داده اند را ممکن است با داروهای کورتیزونی درمان نمایند. در بعضی از موارد نیاز به درمان خاصی نبوده و بیماری خود بخود بهبود می یابد. در مننژیت مرتبط با سرطان نیز نیاز به درمان سرطان برای درمان مننژیت دارد.

پیشگیری از بیماری مننژیت

مننژیت باکتریایی و ویروسی واگیردار هستند، البته هیچکدام به واگیرداری سرماخوردگی یا آنفولانزا نیستند. احتمال انتقال هر دو از طریق ذرات ترشحات تنفسی در حین برخوردهای نزدیک مانند بوسیدن، عطسه یا سرفه کردن به طرف کسی وجود دارد، اما صرف تنفس هوایی که فرد مبتلا به مننژیت در آن نفس کشیده است باعث انتقال آن‌ها نمی‌شود. مننژیت ویروسی معمولاً توسط آنتروویروس‌ها به وجود می‌آید، و بیشتر از طریق آلودگی مدفوعی منتشر می‌شود. احتمال آلودگی را می‌توان با تغییر رفتارهای منجر به انتقال کاهش داد.

بعضی از انواع خاص واکسن ها می توانند از ابتلا به بعضی از مننژیت ها پیشگیری نمایند. این واکسن ها شامل:

واکسن هموفیلوس (HiB vaccine) در کودکان جلوی شیوع یکی از انواع مننژیت باکتریایی را می گیرد.

واکسن کونژوگه پنوموکوک (pneumococcal conjugate vaccine) نیز از سایر روش های موثر در پیشگیری از ابتلا به مننژیت پنوموکوکی می باشد.

افراد خانواده و کسانیکه رابطه نزدیکی با فرد مبتلا به مننژیت منگوکوکی دارند، باید از داروهای آنتی بیوتیکی برای پیشگیری از ابتلایشان به این نوع مننژیت دریافت نمایند.

واکسیناسیون منگوکوکی (meningococcal) برای افراد زیر توصیه می شود:

نوجوانان در سنین ۱۱ تا ۱۲ سال که وارد دبیرستان می شوند و تاکنون این واکسن را دریافت نکرده اند.

همه دانشجویان سال اول دانشگاه که قصد اقامت در خوابگاه دارند.

کودکان دو ساله و یا بزگتر که طحال نداشته و یا دچار سایر مشکلات سیستم ایمنی هستند.

افرادیکه قصد سفر به کشورهایی دارند که منگوکوک در آنجا شایع می باشد.